

טועמיה – חיים'

לחיות עם הזמן בשבת קודש פרשת מצורע

'כי קולך ערב ומראך נאווה' – לפעודה שלישית

אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון ליבו לשמים²

לא רק בענייני מצורע נכון הכלל הזה, אלא כך גם בכלל הקרבנות והטהרות שבחומש. 'רחמנא ליבא בעי', והעיקר הכוונה. עד כאן מובן ומצוין. הפלא מתגלה כאשר מעיינים בפרטי ההלכות של מציאות המצורע הדל ומגלים שם יסודות גדולים בבין אדם למקום ובבין אדם לחברו.

חסדים של עשיר

מה אתם אומרים על הסיפור הבא: אני יהודי אמיד, עשיר גדול, ברוך ה'. ידי משגת לעילא ולעילא, החשבון במצב טוב וכך גם הנכסים בלי עין הרע. אבל יש יהודי עני, שכן יקר וקרוב, שבנוסף לכל עניותו ותלאות חייו, עכשיו הוא גם נגוע בצרעת. באמת, ה' ירחם. אני יודע כמה כואב לו ועד כמה קשה לו ולמשפחתו לעבור את התקופה הזו ואני רוצה לעזור לו להשתקם ככל הניתן. בין כלי הסיוע, אני מציע את ההצעה הבאה: 'הרי קרבנו של מצורע זה עליי'. כלומר, אני נודר להביא בעברו המצורע העני הזה את קרבנו, כך שלפחות זה ייחסך ממנו. יפה, לא? אני מגיע למקדש ומוציא מהשקית שבידי שני תורים ומביא לכהן. ברור ששני תורים, הרי אני מביא את הקרבן הזה בשיבל העני ולכן אני צריך להביא את מה שמוטל עליו.

עד כאן סיפור על אהבה וחסד. ובכן, מה הדין? האם נחשב הדבר כקרבנו של העני? ובכלל, האם ניתן לעשות דבר כזה ולהביא כפרה עבור אדם אחר, הרי הכפרה היא על חטא אישי שלו! כך פוסק הרמב"ם:

עשיר שאמר: קרבנו של מצורע זה עליי, והמצורע היה עני, הרי זה מביא על ידו קרבן עשיר...³

שמענו את זה?? כלומר, אומר לי הכהן שני דברים. קודם כל, יפה מאד, אתה יכול להביא קרבן כפרה על חברך, זו אף מצווה

קריאת 'שלישי' של היום, נכריז על 'מבצע' חד-פעמי. נלמד פן חריג שתי הלכות מרתקות ברמב"ם. מדוע? ראשית, לכות עסוקות ומחדשות בעניינים הנדונים ב'שלישי' של רע. שנית, אם קבענו כי מטרת תורת טהרת המצורע ורת הפרשה כולה היא לתת בידנו כלים לנצח את הוצאת ג, הרי שלא די בדיבורים טובים, לא די במעשים טובים, ורש לכל הוא מחשבות טובות וטהורות. הדרך הטובה זר להגיע לצורת חשיבה כזו היא להתעסק במחשבות של ה, להתרגל לצורת חשיבה שכולה טוב וממילא ייעקר ע.

זשבות הטובות שמאחורי שתי הלכות ברמב"ם, בהן שלכותיהן נעסוק בעיון זה.

רחמנא ליבא בעי

ן, במה עוסקת התורה בקריאת 'שלישי'? לאחר שלמדנו את ית המצורע כולה, על כל פירוט הקרבנות שעליו להביא י שלב בטהרתו, מדברת התורה על מצורע דל, עני ואביון, ין ידו משגת להביא את כל הקרבנות הנדרשים. כבש שם, לחטאת ולעולה, זה הרבה מאד כסף. מה עושה מצורע ין לו מנין להביא?

י דל הוא נאין ידו משגת ולקח קבש אַחַד אַשֶׁם לְתַנּוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו רֹוֹן סֵלֶת אַחַד בְּלִיל בַּשָּׂמֶן לְמִנְחָה וְלֶג שֶׁמֶן. וּשְׁתֵּי תְרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי אַשֶׁר פִּשְׁיֵג יְדוֹ וְהֵנָּה אַחַד חֲסֵאתָ וְהָאֶחָד עֲלֶיהָ¹

כן, התורה קובעת שבמקום שני הכבשים יביא המצורע י שני תורים או שני בני יונה. נו, זו בהחלט הלכה רתית!... יש הבדל גדול בכסף, בין ציפורים לכבשים. לכה הזו בנויה על כלל יסודי שהולך אתנו כבר מתחילת י ויקרא –

³ הלכות מחוסרי כפרה, פרק ה' הלכה י"א

¹ ויקרא י"ד כ"א – כ"ב
² ברכות ה.

שכן, עשיר גדול, 'מסודר בחיים', אבל מה לעשות, מצורע. העני הרגיש לא מסוגל לשאת את הסבל שעובר חברו העשיר, את הירידה שלו מכל מעמדו החברתי והכלכלי בגלל הצרעת שפקדה אותו בפתאומיות כזו. הוא בא לכהן, שבטח כבר מכיר אותו בתור אחד שלא מביא יותר מסולת ושמן לבית המקדש, ואומר לו 'תשמע, הפעם אני כאן בשביל החבר שלי העשיר, הוא הצטרע'. הוא בטח למד את הרמב"ם מההלכה הקודמת, הוא יודע שסוג הקרבן נקבע על פי המביא ולא על פי המצורע בעצמו ולכן הוא מוציא משקו אחר כבוד שתי תורים ומושיט אותם לכהן. עכשיו תשמעו את הרמב"ם, זה השיא:

ועני שאמר קרבנו של מצורע זה עלי, והיה המצורע עשיר, הרי זה מביא על ידו קרבנות עשיר...

סליחה?! איך בכלל מאיתים כבש?! מדוע שאני, העני, אביא קרבן עשיר, הרי 'אין ידי משגת!' תשמעו, זה גוועלד: ברגע שאתה מביא עבור העשיר את קרבנו ממה שיאן לך, הרי לך עצמך אין איך בכלל לגמור את החודש, אבל אתה יוצא מגדרך ומסייע לחברך העשיר, הקב"ה רואה כיצד את היוצא מכל האגוצנטריות שלך, מתעלה הרבה למעלה ממנה, אז את היודע מה יקרה? גם המציאות הפיזית תצא מגדרה ידך תהיה משגת גם אלף כבשים, וסופך להביאם מתוך עשירות גדולה...

יהודי שערב לחברו ישנה מציאויות, יסיר חסימות ויוכל להשיג כל דבר.

שתי הלכות קטנות ברמב"ם, על פי תורתו המופלאות של הרבי מליובאוויטש זיע"א. כמה מחשבות טובות, אילו דיבורים טובים. במקום לחשוב רעת רעינו בלבבנו, בואו נדבר אלוקות. אם חפצי חיים אנו, נהיה אוהבי ימים ומתוך כך – לא נפסיק לראות טוב, רק טוב איש על רעהו.

גדולה ומעשה חסד. כנראה דין זה שייך לאיזשהי ערבות שעוד נברר אותה, 'כל ישראל ערביין זה בזה'⁴. אבל, ידידי, את שני התורים האלה תיקח למקום אחר, עליך להביא שני כבשים, כדין קרבן עשיר! העשיר מן הסתם יגיד לכהן שאין לו בעיה לתרום לבדק הבית, והוא כל השנה תורם בהוראת קבע, אבל מה רלוונטי להביא שני כבשים, הרי זה קרבנו של העני! זה הדין, עשיר יקר, כיון שידך כן משגת, עליך להביא קרבן של עשיר. עד כאן הלכה א', מופלאה ותמוהה כאחת.

הנגע כולו שלך

אתם יודעים מה אפשר ללמוד מההלכה הזאת? שני עקרונות אדירים. הראשון - עד כמה ועד היכן יכול יהודי לפעול עבור יהודי אחר. אנחנו מכירים שאפשר להוציא ידי חובה, זה כבר חידוש עצום בפני עצמו. עכשיו למדנו שיהודי יכול באמצעות הבאת קרבן מכספו, מהחשבון שלו, לכפר על יהודי אחר. זה באמת גוועלד. אבל תשמעו עד לאן זה מגיע – אם אני מביא קרבן עבור חברי בנצרך לכפרה, אני מביא קרבן לפי מה שאני מסוגל לתת, כאילו אני בעצמי זקוק לכפרה הזו... אין הסבר אחר להלכה המופלאה הזו ברמב"ם. מה פתאום שנלך אחר הישג יד הנודר הנדיב? זה לא ייאמן.

העוצמה של אחדות ישראל היא גדולה כל כך, היא אלוקית כל כך, הווייתנו כגוף אחד ממש היא אמיתית כל כך, אז כשיש פגם אצל יהודי אחד, כל האיברים נגועים. וממילא כשאני עכשיו מביא את הכפרה בשבילך אני בעצם מביא אותה בשבילי. כשבאתי לכהן חשבתי שאני בא כמו שליח מחברת משלוחים. נותן שני תורים והולך הביתה. אבל כשהגעתי למזבח הסתבר לי שאני זה הוא, שאני כאן במקומו, שאני זקוק לכפרה כמוהו.

בחידוש הזה תופס אותנו בהלכות נוספות. למשל, עשיתי קידוש בשבת בבוקר. פתאום בא אליי חבר שלא עשה קידוש. האם אני יכול לשעות פעם נוספת? בודאי, לעשות ולברך. לאחר כמה דקות מגיע חבר נוסף, ואני עושה לו שוב פעם. עוד ברכה ועוד ברכה, אפילו אלף פעמים... מדוע? עשיתי כבר קידוש לעצמי! תשמעו מה שכתוב בפוסקים, זה לא ייאמן. כל עוד מתברר לך שיש יהודי אחד שעוד לא עשה קידוש, גם את הקידוש שלך עצמך עוד לא גמרת... מה שנדמה לך שכבר סיימת עם החובה שלך, זה מפני שלא הגיע אף אחד לאחר מכן, אז 'רטרואקטיבית' מתברר שסיימת... אבל אם מגיע אחד שלא עשה קידוש? זה הקידוש שלך, יקירי, לא שלו...

זה מדהים, אבל החידוש הגדול הוא בהלכה הבאה.

ערבות משברת חומות

בהלכה השנייה, מתאר הרמב"ם סיפור הפוך בדיוק. יש כאן יהודי דל ואביון, חשבון הבנק שלו כבר מזמן חסום. יש לו